

LAUSUNTO
9.1.2009

Puolustusministeriö
PL 31, 00131 Helsinki

Lausuntopyyntö 31.10.2008

Lausunto Vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta ja toimivuudesta

Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta on tarpeellinen ja ei-asevelvollisten kannalta merkittävä ja motivoiva. Lain myötä ei-asevelvolliset naiset ovat saaneet lakitasoiset säädökset vapaaehtoiseen sitoutumiseen, sijoittamiseen ja varaamiseen poikkeusolotehtäviin.

Naisten valmiuksien ja sitä kautta yhteiskunnan turvallisuuden vuoksi arjen turvallisuustaitojen ja omatoimisen varautumisen koulutuksen järjestämisen jatkaminen tulevaisuudessa on ehdottoman tärkeää. Kouluttautumisen pitää olla mahdollista myös niille ei-asevelvollisille, jotka eivät tee sitoumusta. Liitto toivoo, että turvallisuus- ja varautumiskoulutus turvataan nostamalla se Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkiseksi tehtäväksi (7 §) tai muulla tavoin turvaamalla riittävä rahoitus naisten turvallisuus- ja varautumiskoulutukseen. Valtionavustuksesta on varattava riittävä osuus naisten sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta varten (11 §).

Ei-asevelvollisten mahdollisuudet sitoutua muidenkin hallinnonalojen kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa tarvittavien organisaatioiden tehtäviin tulisi selvittää. Ei-asevelvollisten kansalaisten maanpuolustustahto ja halukkuus vapaaehtoistoimintaan ovat vahvuuksia, jotka tulee ohjata palvelemaan myös arjen turvallisuutta ja varautumista uusiin uhkiin. Siviilihallinnon kentässä on runsaasti tehtäviä, joissa ei-asevelvollisten kouluttautuneiden ja motivoituneiden kansalaisten osaamiselle olisi käyttöä.

Normiohjaus

Ei-asevelvollistenkin osallistuminen ammutaharjoituksiin pois suljetaan uusilla normeilla. Kokemuksena osana koulutustapahtumaa aseiden käsittely ja ammunta voi olla perusteltua myös ei-asevelvollisten kohdalla.

Vapaaehtoisen toiminnan rahoitus

Järjestöillä ei ole juurikaan mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnan rahoitukseen. Järjestön toimiminen maksullisen koulutuksen tilaajana MPK:lta ei ole realistista. Turvallisuus- ja varautumiskoulutuksen rahoitus tulisi järjestää valtion talousarviosta.

NAISTEN VALMIUSLIITTO

Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus

Sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutus pitäisi määritellä tarkemmin. Epäselvyyttä on siitä, millainen koulutus siksi katsotaan ja kenelle tarjottuna. MPK tarvitsisi toimenpideohjelman ei-asevelvollisten osallistumismahdollisuuksien parantamisen järjestämiseksi. Sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta tulisi joka tapauksessa lisätä ja monipuolistaa. Koulutuksen toteuttamisessa ja kehittämisessä sekä koulutuksen tilaajana Naisten Valmiusliitto jäsenjärjestöineen on käytettävissä.

MPK:n hallituksen jäsenet

9 §: *Yhdistyksen hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja seitsemän muuta jäsentä. Valtioneuvoston yleisistunto määrää puheenjohtajan ja neljä jäsentä. Yhdistyksen kokous valitsee varapuheenjohtajan ja muut jäsenet yhdistyksen jäsenjärjestöjen esityksestä.* Hallituksen kumpaankin jäsenryhmään tulee valita sekä miehiä että naisia.

Ei-asevelvollisten kutsuminen vapaaehtoiisiin harjoituksiin

19 §: *Myös niillä naisilla, jotka eivät ole suorittaneet vapaaehtoista asepalvelusta tai jotka eivät enää kuulu reserviin tulee olla mahdollisuus tulla kutsutuksi Puolustusvoimain vapaaehtoiisiin harjoituksiin saamaan koulutusta ja harjoitusta 19 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin.* Käsityksemme mukaan tätä mahdollisuutta ei ole käytetty missään tehtävissä. Mahdollisuus tulisi olla muillakin kuin sotilaskotisisarilla.

Koska organisaation (MPK:n kotu-yksiköiden) kokoaminen on kesken, on mahdollisiin virka-apu- ja vapaaehtoistehtäviin vaikea rekrytoida ei-asevelvollisia tässä vaiheessa. Rekrytointia helpottaisi se, että viranomaiset eri hallinnonaloilla selkeästi määrittelisivät vapaaehtoistoimijoiden tarpeensa (tehtävät) eri turvallisuustilanteissa.

Vapaaehtoisten osallistuminen virka-aputehtäviin

23 §: *Puolustusvoimat voi käyttää - - - virka-avusta poliisille annetun lain (781/1980) mukaan.* Myös kyseisiin tehtäviin koulutettuja naisia tulee kutsua puolustusvoimien virka-aputehtäviin. Käsityksemme mukaan virka-aputehtäviä ei ole ollut ei-asevelvollisille.

Vapaaehtoinen osallistuminen ja työnantajan suostumus

32 §: *Hyväksytyt sitoumuksen antanut - - - työnantajan kirjallinen suostumus.* Myös sitoumuksen antaneiden naisten työnantajat tulee velvoittaa antamaan (palkallista) vapaata sitoumuksen edellyttämää koulutusta tai harjoitusta varten samalla tavalla kuin reservin kertausharjoituksiin osallistuvien miesten osalta on järjestetty.

Nykyisellään valta on työnantajalla, jotkut suhtautuvat myönteisesti. Monet naiset joutuvat ottamaan palkatonta vapaata tai käyttämään vuosilomapäiviä osallistuakseen koulutukseen tai harjoitukseen. Tasavertaisuuden toteutumiseksi naisten osallistumismahdollisuuksista vapaaehtoiisiin koulutuksiin tulisi neuvotella työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Sitoumusjärjestelmän toimivuus

Kokemukset sitoumusjärjestelmän käytöstä ovat vähäisiä. MPK:n sitoutumiskaavake vaatisi selkeytystä.

Varaamisjärjestelmän toimivuus

Tarvitaan kansalaisten yleinen varaamisrekisteri eri viranomaisten poikkeusolojen tehtäviä varten.

Liikenteen polttoainesäännöstelykoulutus (LIPO) ja siihen sitoutuminen on tuonut naisille yhden uuden mahdollisuuden toimia (joka ei kuitenkaan sovi kaikille). Se auttaa kuitenkin asian tunnettuuden lisäämisessä mutta samalla lisää kansalaisten odotuksia. LIPO-koulutetut ja tehtävään poikkeusoloissa sijoitetuista ei-asevelvollisista pidetään erillistä rekisteriä Naisten Valmiusliitossa, koska muuta mahdollisuutta ei ole.

Kannustusjärjestelmän toteutuminen

Nykyisistä kannusteista ei ole kokemuksia naisten piirissä. Naisten osallistumisen kannustimena voisi olla palkallinen vapaa, työnantajan kustantama kurssimaksu tai saadun koulutuksen hyödyntäminen työyhteisössä. Tärkeää on edistää ainakin tiettyjen koulutusten osalta (NASTA-harjoitukset ja LIPO-koulutukset) työnantajan halua antaa koulutusaika palkallisena vapaana ja maksaa osallistumismaksu.

Myös koulutuksen opintopistemäärittelyt pitäisi valtakunnallisesti yhtenäistää.

Varauksen ensisijaisuus

31 §: *Sitoutuminen tässä laissa tarkoitettuun vapaaehtoistoimintaan ei estä henkilön varaamista muualla laissa tarkoitettuihin tehtäviin.* Mikäli henkilö on varattu myös muun lain perusteella, hänelle tulee varata mahdollisuus valita mikä varaamisista on ensisijainen.

Tiedottaminen

Tiedottamisen haasteena on yleisesti selkeän ja oikein ymmärrettävän tiedon jakaminen laista ja sen suomista mahdollisuuksista maanpuolustuskoulutukseen koko väestölle. Asian tunnetuksi tekemisen pitäisi tapahtua laajalla rintamalla sekä viranomaisten että järjestöjen kautta, esimerkiksi niin, että puolustusvoimat omissa tiedotteissaan tuo esille tämän lain tarjoamia mahdollisuuksia ja näin rohkaisee naisia osallistumaan.

NAISTEN VALMIUSLIITTO RY